

fehl 54,46

Izhaja dvakrat na teden, in sicer v torek in soboto ob 4. uri popoldne. Ako pade na ta dneva praznik, izide dan poprej.

Stavo za leto K 10-

1/2 leta " 5-

1/4 " " 2.50

Posamične številke stanejo 8 vin.

Na naročila brez doposlano naročilne se ne oziramo.

SOČA

Uredništvo
se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadstr. na desno.
Upravništvo
se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v I. nadstr. na levo v Goriški Tiskarni.
Naročnino in oglase je plačati loco Gorica.
Oglas in poslanice se računajo po Petit-vrstah, če tiskano 1-krat 16 vin., 2-krat 14 vin., 3-krat 12 vin. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. Večje črke po prostoru. Reklame in spisi v uredniškem delu 30 vin. vrsta. — Za obliko in vsebino oglasov odklanjamo vsako odgovornost.

Telefon št. 88.

«Vse za narod, svobodo in napredek!» Dr. K. Lavrič.

Novo leto.

Koliko misli ob novem letu! Koliko razmotrivanj, zaključkov! Koliko pogledov nazaj v preteklo leto, koliko ugibanj za bodočnost! . . . Ostanimo na domačih tleh spregovorimo par besed ob novem letu!

Veselje in upanje nas navdaja in delo vidimo pred seboj, delo započeto, delo, katero treba začeti. Kdor stoji v stik z ljudstvom, vidi, koliko je dela na vseh koncih in krajih. In delo rodi delo. Začeli smo delati, ne s frazerskim deklamovanjem, s praznimi obljubami, s sladkim vabljenjem na našo stran, marveč poglobili smo se v obstoječe razmere, jih premostrili in pričeli delati sredi ljudstva.

Ni lahko tako delo. Po neuspelih, katastrofah, izraste nezaupanje in to se razplodi in zaraste v ljudstvu, da se ne zaupa več niti najpoštenjšemu narodnemu delavcu. Ali prebili smo prve hude čase, šla je čez zapreke dobra misel nove politične organizacije, polena, vržena jej v pohodu v sredo ljudstva pod noge, smo potisnili na stran, merili smo se z močnim nasprotnikom in boj je odločil častno za nas. Takrat je bil še kdo v deželi, ki je rekel: „sedaj bo pa po starem, sedaj neha hitro obljubljeni delo za ljudstvo; po volitvah neha vse, tak je običaj na Goriškem.“ Varal se je, ni bilo tako. Nova politična organizacija se je lotila po prvih velikih uspehih intenzivnega, podrobnega dela za ljudstvo. Ni ostalo tako, kakor prej, da so stranke delovale samo ob volitvah, drugače pa počivale, marveč uspehi so odprli široko pot delovanja med ljudstvom in po tej hodimo in korakamo od vasi do vasi, višje v stalnem stiku z ljudstvom prospevanje svoje politične organizacije v dobrobit našega ljudstva. Veseli smo prijaznega sprejema in naraščujočega zanimanja, ne oplaši nas drugje hladnost in nezaupanje. Mi vidimo delo pred seboj, mi smo se lotili vsestranskega dela za goriške Slovence in v dobrem delu vidimo uspehe, kateri potegnejo v naš tabor tega in onega, ki nas sedaj gleda še po strani.

Položaj v deželi je tak, da treba še obilo truda, da prodremo na celi črti. Potrebujemo dobrih narodnih delavcev v središču in na deželi. Mladino treba pritegniti in vzgojiti jo; v njej tiči najboljši temelj za bodočnost naše organizacije. V politični šoli naj se uči in vežba naša mladina. Politična šola v Dutovljah na Krasu po božičnih praznikih je zaključila lepo lansko naše delovanje. Koliko je bilo zanimanja, s kako pozornostjo so poslušali Kraševci predavanja in podučevanja! In v kako

velikem številu vse tri dni! Uspeh te politične šole nam veli: naprej! Že v Dutovljah so rekli fantje in moške iz raznih kraških krajev: tudi v tem delu Krasa treba politične šole. Da, potrebna je na Krasu, v Vipavski dolini, v Goriški okolici, v Gorah. Naši novostrojarski nasprotniki sledijo našemu delu in se trudijo s podvojeno močjo, pridržati si svoje pozicije in pridobiti nove. Poznamo to delo; zato pa še pogumnejše v prizadete kraje!

Leto 1913. je na Goriškem izvršilo preobrat, oddahnilo se je ljudstvo, ker je padla z njega mōra, ki ga je tlačila in dušila. Hud je bil boj ali velik uspeh; kranjski klérikalizem je z lanskim volitvami hotel zajeti slovensko goriško deželo, pa smo ga pahnili nazaj čez Hubelj. Dosti je bilo bratomornega klanja — naše ljudstvo si želi občekulturnega, gospodarskega, narodnoobrambnega dela. To se pa blesti z zastave Slovenskega političnega društva. Goriški Slovenci! Pod to zastavo združeni v boj za naše pravice in naš napredek!

Naše železnice in slovenščina.

Nedavno izdani uradni list c. kr. drž. žel. ravnateljstva v Trstu razglša nekatere naredbe c. kr. žel. ministerstva. Med drugim se priporoča, da se napravijo v boljše orientacijo občinstva na železniških sprejemnih poslopih kolikor mogoče dobro vidljivi in čitljivi

postajni napisi

in v kolikor mogoče v velikem številu, istotako tudi na peronskih svetilkah, klopeh na peronu i. t. d.

Ker ni izključeno, da dobi tem povodom tudi goriška postaja napise, opozarjamo tržaško ravnateljstvo na vihar, ki je že enkrat izbruhnil zaradi postajnih napisov v Gorici, ker se ni upoštevalo narodnostnih razmer.

Na postajah na Gorenjskem so bili — zdi se nam, so še sedaj ponekod — dvojezični napisi tako razvrščeni, da je bil ta slovensko-nemški, drugi nemško-slovenski i. t. d. — Mi stojimo na stališču: na postaje v slovenskih krajih napise v slovenskem jeziku, v narodno mešanih krajih povečini: ali slovensko-nemški ali nemško-slovenski napisi.

Notranji uradni jezik železnic je nemški, a da bi morali biti zaradi tega napisi na postajah na prvem mestu nemški, ne uvidevamo. Kaj bi naj pač imeli napisi zunaj na pročelju postaj opraviti z notranjim uradnim jezikom!

Vzroke, zakaj se naše ljudstvo toliko zanima za napise na postajah, bi bilo nepotrebno razkladati, ker leže na dani.

Slično kar smo povedali gledé napisov, velja tudi za najrazličnejše

objave, tarife, razglase, vozne rede

i. t. d., ki so razobešeni na peronih, v vestibulih in čakalnica ter pri blagajnah.

Izgovor na večje stroške pri tisku ne drži, če se gre zato, zadovoljiti ljudstvo in ustreči upravičeni njegovi želji — sicer pa bi

bilo večjih stroškov komaj par kronic, ki pri takem ogromnem podjetju, kakor so železnice, ne pridejo v poštev.

Za ozkotirno železnico Trst-Poreč se izdajajo razni lepaki na prvem mestu z laškim besedilom in zaradi tega se še kolesa niso nikdar ustavila in tudi notranji uradni jezik še ni trpel nobene škode. Kar si lahko privoščijo progica Trst-Poreč, bi lahko uprava c. kr. drž. železnic privoščila tudi drugim progam in zgodilo bi se — morebiti prvič — da bi se v Slovencu vzbudil sum o pravičnosti naših upravnih oblasti.

Kartonski vozni listi

se izdajajo na postajah v področju c. kr. drž. žel. ravnateljstva v Trstu do drugih postaj istega ravnateljstva z dvo- ali trojezičnim besedilom, nasprotno pa do postaj beljaškega ravnateljstva le tedaj dvojezični, če ima dotična postaja na pročelju dvojezični napis. Na ta način se Slovenec ne more peljati v Celovec ali Beljak, ampak le še na »Klagenfurt« in »Villach« in na ta način nastane na vozni listkih strašna birokratska godlja kakor:

»Plava-Plave — Klagenfurt Hauptbhf. — über Rosenbach — čez Pod Rožčico — 3. Pers. Zug — osebni vlak« — ali pa tak-le nestvor: »Dobrawa-Dobrava« — Wien Westbanhof« i. t. d.

Ljubi moj Tominec! Ko se hočeš peljati v Beljak ali Celovec, nič se ne čudi če te odpravijo v »Villach« ali »Klagenfurt«. Na Beljak se je zrušil Do brač, Celovec pa je požrl strašni lintver. . . In ti moj Krašovec! — Če bi se ti zazdelo kedaj pogledati tisto slavno bojišče, kjer je takó pošteno slovensko obdeloval naš vrli Martin Krpán napihjenega Brdavca, kar na svojo kobilico se skobacaj, pa jo krevsljaj lepo po domače naprej — prej boš priromal s svojo zvesto kobilico na Dunaj, kakor z železnico, kajti vedi: Z železnico sploh ne prideš na Dunaj — — — — — »Če se hočeš nach Wien« voziti. Moraš zunaj »trebuh pustiti!«

(Pride še.)

Proračun goriškega mesta.

IV.

Šolstvo. (Dalje.)

Za višjo realko ima mesto v proračunu vsoto 14030 K. Dosti stane mesto c. k. nemška višja realka ali poslopje je tako, da je zadnji čas, da se spravi učence ven in jih preseli v kako zdravše poslopje, da ne bodo podlegli jetiki; kakor se godi sedaj zbog slabega nezdravega poslopja. O tem se je že dosti debatiralo in laški krogi so istotako prepričani o taki potrebi kakor slovenski in šolska oblast je tudi takega mnenja, toda ne stori se nič in tako gredo tisočaki in tisočaki leto za letom za nemško realko v starem nezdravem poslopju.

Za rikreatorije imamo v proračunu 8136 K, za učence obrtnih strok 2000 K podpore, za žensko obrtno šolo Frinta podpore 4100 K, za **trgovsko šolo** 5800 K. Trgovska šola! Kako zvít boj je bil od strani Lahov za trgovsko šolo v deželnem zboru in izven njega. Slednjič so, nemalo po krivdi nekaterih Slovencev, dosegli Lahí, kar so hoteli; to je čisto laško trgovsko šolo, za katero tudi mi Slovenc. v nemall merl prispevamo, ne da bi imeli od nje kakega haska; ne haska — ampak veliko škodo imamo od te šole! Prispevamo pa v vzdrževanje te šole potom deželne podpore, potom podpore od strani trgovsko-obrtne zbornice in potom podpore goriškega magistrata. Da, v

pretežni meri naš denar je obsežen v podpori laški trgovski šoli. Kdo pa redi in vzdržuje goriško mesto, če ne Slovenci! Saj je to priznal pred kratkem celo ultralaški listič »Carriere«.

Ko se je snovala laška trgovska šola za Gorico so imeli Lahí pred očmi potrebo trgovske izobrazbe. Kdor se posveti trgovini, mora biti pismeno izobražen, mora imeti upogled v trgovino in sploh mora znati voditi knjige, korespondenco, mora biti podučen o kreditnih, meničnih poslih, skratka: vse za trgovino potrebno mora znati, potem more biti kedaj dober trgovec. In želeli so vzgojiti si pomočnike in trgovce, komptoariste, ki bodo nadkrijevali naše. Lahí dobro čutijo naraščanje slovenske trgovine in obrti v Goriškem mestu; zato so jej hoteli zadati udarec prav z otvoritvijo laške trgovske šole; in Slovenec naj bo diletant, Lah izvežban trgovec. V trgovini in obrtilih imamo mi sicer dosti dobrih moči, tudi se skrbi za poduk vajencev, ali kaj je vse to proti trgovski šoli! Slovensko trgovsko šolo potrebujemo, živo jo potrebujemo v Gorici v prospeh in promet naše trgovine in obrti. Opeharjeni smo bili z laško trgovsko šolo, ali to ne sme ustaviti našega prizadevanja v dosego slovenske trgovske šole. Pomagati bi moralo v to smer krepko . . . slovensko in trgovsko obrtno društvo Ali kje je?

Za sloveči, »Convitto Friulano« je v proračunu 3535 K. Konvikti, rikreatorije. To so sicer same na sebi lepe reči, ali gospodujoča laška stranka se je spravila na to polje šele, ko je videla, kaj delajo laški klerikalci, kako znajo k sebi privabiti mladino, kateri utegne postati njihov glavni steber v masi, pa bi morala biti pravzaprav opora gospodujoče liberalne stranke. Računali so in mislili in sklenili: postaviti se proti klerikalcem z orožjem! In tako imamo nove velike izdatke, ki naj pomagajo laški liberalni stranki, da se bo držala pokoncu. In pomagamo naj slovenske otroke metati v laško žrelo. Mi pa nismo za to, da bi se ta stranka držala po koncu, mi smo zapisali na svojo zastavo boj tej stranki, mi se borimo proti tej stranki in jo hočemo spraviti ob moč, **ker dela goriškemu mestu in celi deželi le škodo.** Zato pa zahtevamo, da oblast, stoječa nad oblastnim magistratom in občinskim svetom, natančno pregleda proračun in črta iz njega vse nepotrebne postavke.

Za laško univerzo v Trstu je v proračunu postavka 2000 K. Za bahavost velike gospode sicer majhna svota ali gledé na mizerne mestne finance tako velika, da jo je treba črtati iz proračuna. Mi **protistramo** proti tej postavki in nas slovenske davkoplačevalce v goriškem mestu ni volja prispevati za laško univerzo v Trstu. **Zahtevamo pa ob tej priliki ponovno, da se da nam najprvo, kar nam gre na šolskem polju v goriškem mestu.** In potem, če bo kaj preostajalo, bomo delili: Toliko za laško, toliko za slovensko univerzo v Trstu.

Zanimiva točka v postavki »Šolstvo« je tudi 3500 K za šolske knjige revnim učencem. Med temi revnimi učenci so le preretko . . . slovenski otroci. Knjige jim obljublajo in tudi dajo jih jim, in obleke jim obljubljajo, podpore, samo da dajo slovenskega otroka v laške kremplje.

Glasbena šola in banda se nahajata tudi pod zaglavjem »Šolstvo.« V proračunu je za to šolo 24918 K (2400 K vodji, 1200 K dva učitelja, za note, popravo instrumentov okolo 2100 K, za koncerte 1000). Pri taki denarni mizeriji godbo z 24918 K na leto!!!

Šolstvo izkazuje na koncu proračunjeno svoto 277.083 K. In kaj imamo mi Slovenci

